

(i) Printed Pages : 4

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	0	2	9
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	1
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 1st Semester

1128

MUSIC (INSTRUMENTAL) (In All Mediums)

Paper–Theory

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :- Attempt **five** questions in all, selecting at least **one** question from each **unit**. Unit **V** is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT-I

1. Write briefly about the 'Raga'.
2. How can you define 'Sangeet' ? Also write about the importance of sangeet.

UNIT-II

3. Write short notes on any **two** of the following :
Swara, Saptak, Thaata.
4. What do you understand about the Bhatkhande notation system ?

UNIT-III

5. Write down the brief description of your own instrument.
6. What do you mean by 'Gat' ? Write the different types of gats.

UNIT-IV

7. Write in notation the Razakhani Gat of a raga of your course.
8. Write in notation the ekgun and dugun layakaries of teental with its description.

UNIT-V

9. Short answer type. Attempt any **nine** questions :
- Razakhani gat is played in which laya ?
  - What is the thata of Bhopali Raga ?
  - How many matras are in dadra taal ?
  - Write the three main Jaties of Raga.
  - Which are the Vadi Samvadi swaras of Raga Bhopali ?
  - Write down the five vikrit swaras of north Indian Music.
  - Maseet Khani gat is played in which taal ?
  - How many 'upjaties' are there of Raga ?
  - Write the names of the types of gat.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रत्येक यूनिट में से एक-एक प्रश्न का चयन करते हुए, सभी में से पांच प्रश्न करें। यूनिट V अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

यूनिट-I

- 'राग' के बारे में संक्षेप में लिखें।
- 'संगीत' को आप कैसे परिभाषित कर सकते हैं ? संगीत के महत्व के बारे में भी लिखें।

यूनिट-II

- निम्न में से किसी भी दो पर संक्षिप्त नोट लिखें :
स्वर, सप्तक, थाट।
- भातखंडे नोटेशन प्रणाली के बारे में आप क्या जानते हैं ?

यूनिट-III

- अपने वाद्ययंत्र का संक्षिप्त विवरण लिखें।
- 'गत' से आपका क्या अभिप्राय है ? गत के विभिन्न प्रकार लिखें।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਅਪਨੇ ਪਾਠਯਕ੍ਰਮ ਦੇ ਏਕ ਰਾਗ ਦੇ ਰੁਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਕੋ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਮੇਂ ਲਿਖੇਂ।
8. ਤੀਨਤਾਲ ਕੀ ਏਕਗੁਨ ਤਥਾ ਦੁਗੁਨ ਲਯਕਾਰਿਯੋਂ ਕੋ ਈਨਕੇ ਵਰਨਿ ਦੇ ਸਾਥ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਮੇਂ ਲਿਖੇਂ।

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਸੰਖਿਪਤ ਉਤਰ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ :
  - (i) ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਕਿਸ ਲਯ ਮੇਂ ਬਜਾਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ?
  - (ii) ਭੋਪਾਲੀ ਰਾਗ ਕਾ ਥਾਟ ਕਯਾ ਹੈ ?
  - (iii) ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੀ ਮਾਤ੍ਰਾਏਂ ਹੈਂ ?
  - (iv) ਰਾਗ ਕੀ ਤੀਨ ਮੁਖਯ ਜਾਤਿਯਾਂ ਲਿਖੇਂ।
  - (v) ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ ਕਯਾ ਹੈਂ ?
  - (vi) ਉਤਰ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪਾਂਚ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸਵਰੋਂ ਕੋ ਲਿਖੇਂ।
  - (vii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕਿਸ ਤਾਲ ਮੇਂ ਬਜਾਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ?
  - (viii) ਰਾਗ ਕੀ ਕਿਤਨੀ ਉਪਜਾਤਿਯਾਂ ਹੈਂ ?
  - (ix) ਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰੋਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇਂ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. 'ਰਾਗ' ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
2. 'ਸੰਗੀਤ' ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ? ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਤੇ ਸੰਖਿਪਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : ਸੂਰ, ਸਪਤਕ, ਥਾਟ।
4. ਭਾਤਖੰਡੇ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਆਪਣੇ ਵਾਦ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।
6. ਗਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਤ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਰਾਗ ਦੇ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਨੂੰ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
8. ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਸੰਖਿਪਤ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ। ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
  - (i) ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਕਿਹੜੀ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
  - (ii) ਭੋਪਾਲੀ ਰਾਗ ਦੀ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?
  - (iii) ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
  - (iv) ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਲਿਖੋ।
  - (v) ਰਾਗ ਭੋਪਾਲੀ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸੂਰ ਕੀ ਹਨ ?
  - (vi) ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸਵਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
  - (vii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕਿਸ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
  - (viii) ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਉਪਜਾਤੀਆਂ ਹਨ ?
  - (ix) ਗਤ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।